

Het gaat niet goed met de Oekraïense tieners in de opvang

Door Judith Janssen

De Oekraïense tiener Olha (16) kruipt onder haar deken als ze alleen wil zijn. Net als bij de andere jongeren in de vluchtelingenopvang breekt het gebrek aan privacy, de onzekerheid over de oorlog en de nieuwe leefsituatie haar op. „Slapen doe ik overdag. 's Nachts heb ik nachtmerries.”

Beek

Als ze alleen wil zijn, verstopt ze zich onder haar deken. Dan speelt ze een spelletje op haar telefoon, of luistert ze muziek. Pas dan heeft ze een momentje voor haarzelf. Een beetje privacy waar ze sinds haar verblijf in de vluchtelingenopvang zo vaak naar verlangt.

Olha is 16 jaar en groeide op in Lugansk, in Oost-Oekraïne. Tot een paar jaar terug had ze een goed leven. Met vrienden en school. Maar door corona en de oorlog met Rusland, is ze alles wat fijn was, kwijtgeraakt. Nu woont ze in de opvang tussen de snelweg en het vliegveld en deelt ze een kamer met haar moeder en zusje (15). Lachen doet ze al lang niet meer.

Pubers

Praten met pubers is lastig. Praten over moeilijke thema's, zoals gevoelens, al helemaal. Maar Gleb, Olha, Renata (11) en Oskana (14) proberen het toch. Gleb spreekt Engels en vertaalt. De boomlange jongen lijkt volwassen, maar is pas 15. „De oorlog en de vlucht heeft me veranderd. Ik voel me een *alien* die nergens echt thuishoort.”

De pubers kennen elkaar vaag. Wat hen bindt, is hun leeftijd en de leefsituatie waarin zij ongevraagd zijn terechtgekomen. Het zijn stuk voor jonge mensen die nog volwassen moeten worden, maar hun veilige en vertrouwde omgeving door de oorlog zijn ontvlucht.

„Vroeger was ik in de zomer altijd buiten met vrienden. Dan gingen we barbecueën, of gewoon wat hangen. Ik kwam altijd laat thuis”, zegt Olha. „Mijn vrienden zitten nu verspreid over Europa.” Gleb: „In Kiev ging ik met vrienden naar barretjes en winkels. Die zijn daar overal. Hier in de buurt is niets, behalve wat bedrijfspanden. Hier kunnen we een paar rondjes lopen.”

In Oekraïne stond Renata (11) wekelijks op de surfplank of deed ze een andere sport. Nu zit ze hier met haar moeder en doet ze niets meer. Behalve knuffelen met haar donkergrijze teckel Lisa, die ze meenam uit Oekraïne. „Ze is altijd bij me. Ze maakt me blij.” Ze wil wel eens alleen zijn, maar dat kan nooit. „Dat is moeilijk.”

Vriendinnen

De jongeren zijn leerplichtig. Maar naar school gaan ze lang niet allemaal. Vaak worden ze door hun ouders ziekgemeld of blijven ze gewoon weg. „De docent spreekt alleen maar Nederlands. Dat werkt niet voor mij”, zegt Gleb. Oksana (14) gaat wel. Ze houdt van leren en heeft ook al wat vriendinnen gemaakt met wie ze soms gaan winkelen in Maastricht of hangen bij de McDonald's. Oksana spreekt een beetje Engels, dat scheelt.

Sinds een half jaar woont het meisje in Nederland, in een kamer met haar vader en haar moeder. Haar zussen zijn in Oekraïne achter gebleven omdat ze niet wilden vluchten. De oorlog is onder haar huid gaan zitten. Bij alle tieners trouwens.

De jongeren hebben slaapproblemen. Ze voelen zich allemaal verdrietig en depressief, zeggen ze. Oksana probeert het nieuws over haar land zo min mogelijk te volgen. Ze wordt er te verdrietig van. De gesprekken thuis gaan haast al nergens anders meer over dan over de oorlog. „Ik heb veel nachtmerries. En het lijkt wel alsof mijn brein niet meer goed werkt. Binnenkort ga ik naar een psycholoog voor hulp want ik wil dat mijn leven iets beter wordt.”

Psycholoog

Gleb is met zijn moeder en stiefvader via Canada naar Nederland gekomen. Zijn biologische vader wordt nu opgeleid tot frontsoldaat. Hij maakt zich zorgen om hem. En over zijn toekomst. Kan hij ooit nog terug naar Oekraïne, vraagt hij zich af. „Ik ben veranderd door wat er is gebeurd. Ik voel me depressief en angstig dat er iets kan gebeuren.” Binnenkort gaat hij praten met een psycholoog, net als Oksana.

Als Olha over dag niet slaapt, schildert ze. Ze wil graag terug naar huis, maar de grote vraag is: wanneer? En wat treft ze aan? Het zijn vragen waar ze verdrietig van wordt omdat er geen antwoord op is. „Ik kan geen plannen maken. Ik kan niets omdat ik niet weet wat er morgen gebeurt.”

‘Het gaat niet goed’

„Het gaat niet goed”, waarschuwt Miranda Gezel van VluchtelingenWerk op de opvanglocatie in Beek. „We zien steeds meer jongeren die het niet meer trekken. Ze staan mentaal enorm onder druk. Ze hebben alles achter moeten laten en hebben ontzettend veel moeite met hun nieuwe levenssituatie. Ze zitten nu altijd met hun ouders in een ruimte en dat willen jongeren niet. Dat brengt spanningen met zich mee.”

In vluchtelingenopvang in Beek wonen 130 minderjarigen, waarvan 75 kinderen onder de 12 jaar en 55 jongeren tussen 13 en 18. „Het gaat in de opvang de hele dag over de oorlog, daar kom je haast niet van los. De kinderen krijgen non-stop te maken met ouders die ongerust of bang zijn, die de hele dag het nieuws volgen. Daardoor staan de jongeren ook onder druk. Ze worden depressief en voelen zich lamgeslagen.”

Veel kinderen hebben psychologische hulp nodig, maar die is volgens Gezel moeilijk te vinden. „Er moet echt wat gebeuren.”

Uit een enquête die VluchtelingenWerk op de opvang in Beek hield, blijkt dat 56% van de bewoners niet terug wil naar Oekraïne, 32% weet het niet en de rest wil wel. Gezel: „De meeste jongeren willen dolgraag terug naar huis.”